

LUND
UNIVERSITY

REMISS-SVAR

19 mars 2026

1

Department for Laboratory Medicine,
Occupational and Environmental Medicine,
Planetary Health Research Group

RE: Remiss av Naturvårdsverkets skrivelse: Förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt – slutredovisning (KN2025/01294)

Lunds universitet, Avdelningen för Arbets- och miljömedicin (LU, AMM), bedriver forskning om miljöfaktorerens betydelse för hälsa, inklusive effekter av luftföroreningar och klimatförändringar. LU, AMM har tagit del av remissen och lämnar härmed synpunkter.

Generella synpunkter

Luftföroreningar är den miljöfaktor som orsakar störst påverkan på folkhälsan, mätt i förtida dödsfall. Vetenskaplig evidens visar att kväveoxider, partiklar, svaveldioxid, bly, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel, vissa polycykliska aromatiska kolväten samt ozon bidrar till betydande negativa hälsoeffekter, inklusive förtida död. Exponering kan påverka flera organ och öka risken för sjukdomar såsom astma, hjärt-kärlsjukdom, demens samt påverka kognitiv utveckling och fosterutveckling.

Ett reviderat luftkvalitetsdirektiv är därför ett viktigt verktyg för att minska exponeringen för luftföroreningar och därigenom förbättra folkhälsan. De föreslagna gränsvärdena innebär visserligen skärpningar inom EU till år 2030, men ligger fortfarande över Världshälsoorganisationens (WHO) rekommendationer och den aktuella kunskapen om hälsorisker.

LU, AMM vill därför betona vikten av att skyddet av människors hälsa även omfattar nivåer under de lagstadgade gränsvärdena.

Specifika synpunkter

1. LU, AMM välkomnar Naturvårdsverkets linje att Sverige inte bör utnyttja möjligheten till undantag för PM10 där överskridanden beror på sandning och saltning.
2. LU, AMM noterar skrivningen att miljökvalitetsnormen för arsenik föreslås följa WHO:s riktlinjer. Samtidigt framgår det tydligt i WHO:s senaste rekommendationer att det inte finns några säkra tröskelnivåer för bensen, arsenik och nickel, då dessa klassificeras som cancerframkallande (IARC

grupp 1). Det är därför viktigt att referenser till WHO:s riktlinjer är korrekta och uppdaterade (WHO, 2024).

3. LU, AMM vill framhålla att WHO:s riktvärden från 2021 för PM2.5, PM10, kvävedioxid och ozon är mer hälsobaserade än de nivåer som nu föreslås i EU-direktivet. Vi rekommenderar att dessa riktvärden fortsatt används som mål, exempelvis i planeringssammanhang.

4. LU, AMM noterar att flera av de föreslagna normerna för cancerframkallande ämnen (bensen, arsenik, nickel och bens(a)pyren) motsvarar relativt höga accepterade risknivåer. Eftersom det saknas tröskelnivåer för dessa ämnen är det i grunden en policyfråga vilken risknivå som ska accepteras. LU, AMM anser att det finns starka skäl att överväga lägre normer, särskilt med hänsyn till långsiktiga folkhälsoeffekter och samhällskostnader.

För kadmium och bly välkomnas föreslagna nivåer, men vi noterar att ny evidens pekar på att även mycket låga nivåer kan ha negativa effekter, särskilt för barn.

5. Larm- och informationströsklar

LU, AMM noterar att de föreslagna tröskelvärdena för larm och information för partiklar (PM2.5 och PM10) ligger betydligt över WHO:s riktvärden. Ur ett hälsoperspektiv finns begränsat stöd för denna skillnad. Vi anser att det finns skäl att överväga mer hälsobaserade nivåer, särskilt i ett land som Sverige där halterna generellt är lägre.

6. Åtgärdsprogram

LU, AMM vill uppmärksamma att implementeringen av direktivet bör säkerställa att samtliga relevanta delar av Annex VIII inkluderas. En ofullständig implementering riskerar att begränsa direktivets effekt och räckvidd.

Sammanfattning

LU, AMM välkomnar revideringen av luftkvalitetsdirektivet och de förbättringar som föreslås. Samtidigt anser vi att det finns behov av ytterligare skärpningar, särskilt för cancerframkallande ämnen. Vi betonar också vikten av att basera information till allmänheten på WHO:s riktlinjer samt att säkerställa en fullständig implementering av direktivet.

Med vänliga hälsningar,

Anna Oudin
Avdelningsföreträdare
Arbets- och miljömedicin, Lunds universitet
19 mars 2026